

І.Ф. Радіонова, д-р екон. наук., проф.,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ЯКІСТЬ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЇЇ СТЕЙКХОЛДЕРИ

Аналізується залежність спрямованості та суспільної корисності макроекономічної політики від складу її стейкхолдерів. Обґрунтовується теза про вплив особливого стейкхолдера «владо-бізнес» в українській економіці на гальмування процесу макроекономічної стабілізації, отже, на втрату якості цієї політики.

Ключові слова: макроекономічна політика, макроекономічна стабільність, якість (ефективність) політики, стейкхолдери макроекономічної політики

Аналізуючи зв'язок між якістю макроекономічної політики та її стейкхолдерами ми виходимо з *першого* припущення, що якість доцільно оцінювати за її (політики) суспільною корисністю. Зміст останньої впливає з поширеного визначення макроекономічної політики як «політики макроекономічної стабілізації». Отже, якість (суспільна корисність) політики – це забезпечення макроекономічної стабільності. Остання має такі основні форми прояву:

- дотримання фундаментальних макроекономічних пропорцій між секторами, всередині секторів тощо, завдяки яким забезпечується цілісність національної економіки,
- подолання макроекономічних дисбалансів та запобігання ризикам їх виникнення,
- забезпечення стійкого економічного зростання, зокрема, через сталий інклюзивний розвиток національної економіки.

В інструментарії оцінювання якості (ефективності) макроекономічної політики використовується підхід на засадах визначення міри наближення фактичних макроекономічних пропорцій до рівноважних або оптимальних (безпечних) значень. Це цілком узгоджується з першими двома згаданими нами проявами макроекономічної стабільності національної економіки.

Другим припущенням нашого аналізу є те, що якість макроекономічної політики суттєво визначається її складом та інтересами її стейкхолдерів. Іншими словами: «які стейкхолдери, така й макроекономічна політика».

Існують достатньо складні й різноманітні за змістом визначення феномену стейкхолдерів політики [1; 2; 3]. Попри це, ми скористаємося простим для аналітичного вжитку визначенням стейкхолдерів макроекономічної політики як економічних суб'єктів, що:

- формують макроекономічну політику,
- беруть участь у її реалізації,

ПАРАДИГМАЛЬНІ ЗРУШЕННЯ В ЕКОНОМІЧНІЙ ТЕОРІЇ ХХІ СТ.

- стають (або не стають) користувачами вигоди (бенефіціаріями) від реалізації певної моделі макроекономічної політики.

Стейкхолдери української макроекономічної політики, попри загальні ознаки, поділ на подібні групи та існування подібних зв'язків між групами, що реалізуються і в інших моделях управління національними економіками, мають деякі особливості. Ці загальні ознаки, зв'язки та особливості, за нашим уявленням, реалізуються у спосіб, який ілюстровано на рис 1.

Рис.1 Стейкхолдери української макроекономічної політики

Джерело: створено автором

Рисунок ілюструє ідею взаємозв'язку трьох груп стейкхолдерів макроекономічної політики – користувачів основної вигоди (суб'єктів «заради яких» політика здійснюється), учасників процесу формування певної моделі макроекономічної політики (представників політичних партій, рухів та профспілок) й національних регуляторів (НБУ, Міністерства фінансів тощо) - які покликані забезпечувати втілення конкретної моделі політики. Є підстави вважати, що визначені нами три групи стейкхолдерів та зв'язки між ними є загальними ознаками стейкхолдерства для будь-якої національної економіки. Водночас, в українській економіці сформувався та посідає чільне місце в складі стейкхолдерів макроекономічної політики особливий елемент, визначений нами як «кентавр владо-бізнесу»¹

¹ Нами використано термін з цікавої публіцистичної статті Ігоря Лосева «Кентавр бізнесу та влади» [4]. Влучність цього терміну, на наш погляд, пояснюється тим, що початковий сенс терміну «кентавр» - це щось протиприродне. Відтак, з позицій досягнення якості макроекономічної політики, - це те, що шкодить цій політиці

За логікою рисунку, утворений від неприродного поєднання влади та великого бізнесу, «кентавр владо-бізнесу» визначає поведінку тих стейкхолдерів, які формують ідеологію макроекономічної політики. На наш погляд, така ідеологія визначається не лише сегментом інфраструктури формування політики, який ми визначили як «політичний», а й сегментом «аналітиків політики». До останнього належать, принаймні, три групи аналітиків макроекономічної політики:

- творці теорій макроекономічної політики (академічна спільнота),
- виробники управлінських рішень щодо проблемних ситуацій у макроекономічних секторах (аналітики та консультанти в складі підрозділів національних регуляторів),
- реалізатори алгоритмів прийняття рішень в інтересах певних політичних сил (макроекономічні аналітики та консультанти партій та рухів, партійні лобісти).

Вплив стейкхолдера «владо-бізнесу» на макроекономічну політику через політичний та науковий сегменти інфраструктури надає такій політиці ознак легітимності та науковості.

З огляду на об'єктивний характер зв'язку між якістю макроекономічної політики та її стейкхолдерами – «які стейкхолдери, така й політика» - аналітики політики не можуть уникати дослідження проявів та наслідків «кентавризму влади та бізнесу» в українській економіці. Передусім, тому, що цей феномен пов'язаний з формуванням макроекономічних диспропорцій та з втратою макроекономічної стабільності. Про це, зокрема, свідчать такі факти.

Державні активи в українській економіці використовуються неефективно: рентабельність (за чистим прибутком) вартості державних активів у 2016 р. складала лише 3 – 3,5%, а 52% державних підприємств взагалі не працювало. При цьому уряд є співвласником через псевдо-контрольні або псевдо-обмежуючі пакети акцій підприємств, керованих в інтересах олігархів. Йдеться про «Укрнафту» (50% державних активів), «Азовмаш» (50%), «Укртатнафта» (43%), «Київенерго» (25%), «Західенерго» (25%), «Дніпроенерго» (25%) тощо.

Частка державного боргу у 2016 р. перевищила критичну (за урядовими документами – 60%) межу й досягла 81% ВВП. Водночас, наприкінці 2016 р. відбувається націоналізація олігархічного об'єкту – Приватбанку, на підтримку подальшої діяльності якого, за оцінками уряду, необхідно віднайти 148 млрд. грн. Відтак, держава отримала не активи, а близько 5 млрд. дол. пасивів, 79% з яких (майже 117 млрд. грн) заплановано фінансувати за рахунок внутрішньої державної позики. Останнє означає зростання вже критичного обсягу державного боргу (на кінець 2016 р. становив 1929758 млрд. грн) ще на 6%.

Висновок. Досягнення якості макроекономічної політики – забезпечення в процесі її реалізації макроекономічної стабільності – визначається складом стейкхолдерів, інтереси та сила впливу яких на формування політики має бути об'єктом аналізу. Особливо важливим такий аналіз стає в економіках з незавершеними реформами.

Список використаної літератури

1. Thissen W., Walker W. Public policy analysis: new developments. NY Springer, 2013 – 670 p.
2. Weimer D., Vining A. Policy analysis: concepts and practice. 4-th Edition. 2011 – 468 p.
3. Birkland T. An introduction to the policy process: theories, concepts and models of the public policy making. Third edition, 2015 – 340 p.
4. Лосєв І. Кентавр бізнесу та влади. Український тиждень. – 2017. – №5(481). – С.7.